

УДК 636.92.082.453.5

DOI 10.47279/2709-3727-2020-1-14

АГІЙ В. М. канд. біол. наук, ст. науковий співробітник
Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція, e-mail: insbakta@ukr.net

БАЖАНА КОНСТИТУЦІЯ КРОЛІВ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ ТА ДЕЯКІ ТЕХНОЛОГІЧНІ ЕЛЕМЕНТИ СТИМУЛЯЦІЇ ОХОТИ КРОЛЕМАТОК

У зв'язку з великим дефіцитом тваринного білка в раціоні людей, ФАО прогнозує, що у найближчі роки м'ясо кролів займатиме значне місце у харчуванні людей. [1]

На даний час в Україні 90 - 95 % кролів утримується в присадибних господарствах громадян, в яких нараховується 1,3 млн. кролів, та виробляється біля 90 % продукції кролівництва.

У фермерських господарствах, де утримують кролів м'ясних порід селекція спрямована на підвищення їх скороспілості, зменшення витрат кормів на одиницю приросту, та покращення м'ясності тушок. Основним методом розведення кролів в господарствах є чистопородне розведення, а також застосовують промислове схрещування.

Кролі, м'ясні породи, штучне осіменіння, розведення, селекція, схрещування .

Постановка проблеми. Правильно проведений відбір і підбір кролів у поєднанні із збалансованою годівлею та хорошими умовами утримання забезпечує підвищення їх продуктивності.

Для відтворення необхідно відбирати самок з хорошою молочністю, тобто, таких які здатні вигодувати 7 - 9 кроленят, з добрими материнськими якостями. Життєздатність кроленят, яких залишають під кролематкою для вирощування повинна бути не нижче 85 - 90 %. [2]

Ремонтний молодняк для комплектування основного стада вирощують в племінних господарствах від основного поголів'я селекційної групи, а в неплемінних - від тварин племінного ядра.

Мета і завдання полягає у селекції відбору дорослих і молодих маток за такими якостями як молочність, життєздатність та інтенсивність росту, а також з добре розвинутим материнським інстинктом.

Результати дослідження. Самку, в гнізді якої були мертвонароджені кроленята вибраковуюють.

В основне стадо відбирають самців міцної конституції з добре вираженими м'ясними формами, з живою масою на 15 - 20 % більшою від маси маток.

Самці, яких використовують у селекційному процесі повинні походити від високомолочних маток, з добре вираженою статевою активністю та які б добре передавали свої генетичні задатки нащадкам.

Більш об'єктивним методом оцінки молочності самки є жива маса кроленят у 20-и денному віці.

Якщо кроленята виходять з гнізда раніше 15 - 20-го дня після окролу, це є свідченням дефіциту материнського молока.

Встановлено, що кролі з міцною конституцією дають більшу кількість окролів протягом року та є більш стійкими до захворювань.

Глибокі та широкі груди є показником доброго здоров'я та міцної конституції. Спина і попереки повинні бути рівними, прямими та широкими, м'язи - тверда та щільні по всьому корпусу, особливо на боках та вздовж попереку.

Підгрудок у статевозрілих кролематок є ознакою спокійного темпераменту та хороших материнських якостей. Дуже великий підгрудок є ознакою ніжної конституції та є небажаним при відтворенні кролів.

До недоліків екстер'єра відносяться груба і перерозвинута голова, великі, товсті вуха, іноді обвислі, вузькі та не глибокі груди, вузька та довга спина, звислий або звужений крижово-поперековий відділ, тонкі та викривлені ноги, а також недостатньо вираження м'ясні форми і опушеність стоп.

Останній недолік екстер'єру є однією із причин виникнення пододерматиту у кролів при утриманні їх в клітках із сітчастою підлогою.

Запорукою високої запліднюваності кролематок протягом року є правильне племінне використання у поєднанні із збалансованою годівлею, оптимальним освітленням у зимовий та

перехідні періоди (весна, осінь), та дотримання оптимальних параметрів мікроклімату і ветеринарно-санітарних вимог.

Прості та доступні методи стимуляції охоти самок сприяють покращенню їх репродуктивних функцій та рентабельності ведення господарства.

До стимулюючих статеву охоту факторів відносять такі, як відсадка молодняку від самок, посилена збалансована годівля, збільшення тривалості освітлення до 16 - 18 год на добу в осінньо-зимово-весняний періоди, близьке розміщення самців із самками.

Покращити рівень годівлі кролематок можна шляхом згодовування повнокомпонентних гранульованих комбікормів, або введенням до зернової дерті стартерного комбікорму для курчат, або комбікорму який згодовують курчатам на вирощуванні у співвідношенні 35 - 40 % комбікорму до зернової дерті.

Для самок в охоті характерним є почервоніння та набрякання зовнішніх статевих органів, загальне збудження, а іноді самка сидить нерухомо на одному місці, спостерігається втрата апетиту.

При погладжуванні спини самка яка в охоті лягає, витягується і трохи піднімає крижі. [3]

У літній період кролематок спаровують зранку або ввечері, а ви зимовий період з 11 до 15 години, коли потеплішає. Для спаровування самку переносять у клітку до самця. Тривалість статевого акту декілька секунд, після чого самець падає на бік з легким гурчанням або характерним тиском. Для результативного запліднення самець двічі повинен покрити самку. Необхідність двох разового покриття полягає у тому, що перша порція еякуляту є рідкою, а друга більш густою і відповідно з більшою концентрацією сперматозоїдів.

Після спаровування самку переносять знову у свою клітку та дають їй корм, що заспокоює кролематку та сприяє кращому її заплідненню.

Контрольне спаровування самки проводять через 5 - 7 днів. Якщо самка запліднена, вона не дозволяє себе покрити.

Причиною затримки статевої охоти є незадовільна годівля, дефіцит вітамінів та есенціальних біотичних мікроелементів (Mn, Zn, Se), порушення в роботі поліферментної системи організму, недостатня тривалість світлого дня, висока або низька температура повітря. [4]

Не приходять в охоту кролематки, в яких спостерігається захворювання репродуктивних органів, а також такі хвороби як псороптоз, стафілококовий пододерматит, гельмінтози, ожиріння або виснаження.

На підставі проведених досліджень вважають, що порушення відтворення у тварин зумовлені генетично на 10 %, 90 % залежить від факторів зовнішнього середовища, і особливо від незбалансованої годівлі. [5]

Встановлено, що інтенсивність сперматогенезу залежить від надходження в організм цинку. Експериментальні дослідження підтверджують: що цинк впливає на функціональний стан сім'яників безпосередньо через гіпофіз, що інтенсивно поглинає цинк з крові і таким чином є органом з підвищеною концентрацією цинку. [6]

На відтворення тварин та господарські показники позитивно впливає корекція раціонів до обґрунтованих норм за такими елементами як кобальт, цинк, залізо, марганець, селен, молібден та нікель.

Для стимуляції охоти у кролематок можна використовувати метод кормового шоку (phlusinga), тобто, спочатку обмежують на 30 - 40 % поживність раціону, а дані поступово підсилюють годівлю на 25 - 35 % більше від норми, протягом 5 - 7 днів та одночасно використовують премікс або БВМД (білково-вітамінні-мінеральні добавки). Вищезгаданий метод стимуляції охоти у самиць є високоефективним та апробативним на практиці.

В дрібних фермерських та приватних господарствах для стимуляції охоти можна застосовувати такі технологічні елементи як переставляння самки з однієї клітки в іншу, випоювання підсоленої води, розміщення самки в клітці поряд із самцем, згодовування у весняно-літній період зеленої маси багатої на фітоестрогени (конюшина, люцерна, бобово-злакова суміш), збільшення тривалості світлового дня в осінньо-зимовий період.

Крім того, бажаного результату можна досягти шляхом підходження самки на 10 - 15 хвилин у клітку до самця.

Висновки. У фермерських та приватних господарствах переважну кількість окролів отримують у літній період, для досягнення цієї мети необхідно проводити напівущільнені окроли, тобто самок покривають на 15-й, 20-й або 30-й день лактації. [7]

Найбільш сприятливими для проведення парування місяцями є період від лютого до червня. У літні спекотні дні самці погано

покривають самок або зовсім відмовляються від парування, а в зимовий період самки погано приходять в охоту.

При природному паруванні співвідношення самців і самок повинно становити 1:8, а іноді 1:12.

Отже, використання в господарствах племінних тварин для відтворення, на фоні збалансованої годівлі, та застосування загальнодоступних технологічних елементів стимуляції охоти маток дасть змогу збільшити кількість поголів'я кролів та виробництво кролятини.

Бібліографічний список

1. Побат В. О. та ін. Кролівництво з основами генетики та розведення. - К.: вид. «Ліра-К», 2018. - 162 с.

2. Помытко В. Н. и др. Учебная книга кролиководства. - М.: Агропромиздат, 1985. - 254 с.

3. Дубинка І. А та ін. Ефективна система ведення кролівництва. - Львів, 2003. - НВФ «Українські технології». - 119 с.

4. Агій В. М. Сучасні підходи до нормування мінерального живлення тварин // Проблеми агропромислового комплексу Карпат. Міжнародний тематичний науковий збірник 25 - 26. - с. В. Бакта, 2017. - С. 201 - 208.

5. Яблонський В. А. Біотехнологічні і молекулярно-генетичні основи відтворення тварин / В. А. Яблонський, С. П. Хомин, В. І. Завірюха та ін. - Львів: «Афіша», 2009. - 217с.

6. Величко В. Корекція антиоксидантного статусу сільськогосподарських тварин мікроелементами. - Львів: «СПОЛОМ», 2011. - 73 с.

7. Вакуленко И. С. Кролиководство. Монография. - Х., 2008. - 282 с.

Одержано редколегією 22.04.2020р

АГИЙ В. М.

ЖЕЛАЕМАЯ КОНСТИТУЦИЯ КРОЛИКОВ ДЛЯ ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ И НЕКОТОРЫЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ЭЛЕМЕНТЫ СТИМУЛЯЦИИ ОХОТЫ КРОЛЬЧИХ

В связи с большим дефицитом животного белка в рационе людей, ФАО прогнозирует, что в ближайшие годы мясо кроликов будет занимать значительное место в питании людей. [1]

В настоящее время в Украине 90 - 95% кроликов содержится в приусадебных хозяйствах граждан, в которых насчитывается 1300000. Кроликов, и производится около 90% продукции кролиководства.

В фермерских хозяйствах, где содержат кроликов мясных пород селекция направлена на повышение их скороспелости, уменьшение затрат кормов на единицу прироста, и улучшение мясности тушек. Основным методом разведения кроликов в хозяйствах является чистопородное разведение, а также применяют промышленное скрещивание.

AGIY V.M

DESIRABLE CONSTITUTION OF RABBITS FOR REPRODUCTION AND SOME TECHNOLOGICAL ELEMENTS OF HUNTING STIMULATION OF RABBITS

Due to the large shortage of animal protein in the human diet, FAO predicts that rabbit meat will play a significant role in human nutrition in the coming years. [1]

But at the same time, it should be noted that over the past 3 decades, the number of rabbits and rabbit production has declined sharply.

Now in farms where rabbits of meat breeds are kept, the selection is aimed at increasing their precocity, reducing feed costs per unit of growth, and improving the meat content of carcasses. The main method of breeding rabbits in farms is purebred breeding, as well as industrial crossbreeding.

AGIY V. M.

A NYULAK KÍVÁNT ALKATÁNAK KIVÁLASZTÁSA FEDEZTETÉS CÉLJÁBÓL ÉS UTÓDNEMZÉSRE ÖSZTÖNZÉSÉNEK TECHNOLÓGIAI ELEMEI

Az emberi étrendben az állati fehérje hiánya miatt a FAO előrejelzése szerint az elkövetkező években a nyúlhúsnek jelentős szerepe lesz az emberi táplálkozásban. Jelenleg Ukrajnában a nyulak 90-95% -át a háztáji tartásban tenyésztik, ahol 1,3 millió nyúl van, és az össznyúltermelésnek mintegy 90% -át képezik.

A farmgazdaságokban, ahol hústermelő fajták tenyésztése van előtérben, a szelekció célja a korai érettségük felgyorsítása, a növekedési egységre jutó takarmányköltségek csökkentése és az egyedek húsrészarányának javítása. A gazdaságokban a nyúltenyésztés fő módszere a fajtatiszta tenyésztés, valamint az szelekciós keresztezés.